

Taler Paulus kun om nådegaver og tjenester?

(Ef 4,11)

I vores tid er der meget fokus på emner som nådegaver og tjenester. Indimellem hører man, at dette vers skulle understrege forskellige funktioner, og andre gange omtales de som nådegaver og atter andre gange som tjenester. Er der i praksis nogen forskel her?

Det er bestemt ikke uden grund, hvis man bliver lidt forvirret. Selvom det kan forekomme nogenlunde enkelt, er det et stort område at forholde sig til. Den mere konkrete udfoldelse og brug af nådegaver, tjenester og embeder har vekslet op gennem tiden. Selvom det ikke altid er fremgået så tydeligt, kommer vi ikke uden om, at en forståelse af disse ting også hænger sammen med, hvilket kirkesyn man har.

I NT finder vi ikke én bestemt skabelon, hvorefter menighedslivet alle steder og til alle tider skal indrettes. Tværtimod finder vi flere modeller, og vi har frihed til at organisere os forskelligt – også i dag. Når det gælder selve menighedens *orden*, bliver der imidlertid peget på, hvad der er godt og sømmeligt. Nogle steder er der tale om vejledninger, mens der andre steder er tale om forordninger, der gælder i alle Guds menigheder. Når Paulus vejleder, sker det ud fra den myndighed og erfaring, han har som apostel,

kaldet af Kristus, og han handler i overensstemmelse med "de tolv" apostle, Kristi Kirkes første ledere. Han giver vejledninger om, hvad der er godt og sundt at følge for de kristne. Når apostlen Paulus giver forordninger, taler han ikke på egne vegne, men som autoritet på sin Herres vegne. Han optræder som en ambassadør for Jesus Kristus, der giver forordninger til sine menigheder, som er gældende til alle tider.

Det er vigtigt at have fat i denne grundforståelse. For det betyder, at selvom Paulus' budskab en række steder er talt ind i konkrete situationer og forhold, som han har stået over for, er det langt fra ensbetydende med, at hans budskab kun er møntet på hans samtid.

Ser vi på forhold omkring tjenester og nådegaver i dag, hersker der ofte den forståelse hos vækkelsesfolket – lidt forenklet sagt – at vi ikke kan finde en fast orden på disse ting i NT. Den gængse tilgang er efterhånden præget af den karismatiske fornyelsesteologi, hvor vægten ligger på *nådegaver*. Hvis man først finder sin(e) nådegave(r), er vejen banet for at finde sin tjeneste. *Tjenesterne* bliver opfattet som funktioner i menigheden, som alle kan varetage nærmest uanset hvad. Man fremfører vanligvis den opfattelse, at der ikke tales om egentlige faste tjenester på Paulus' tid. Man afviser, at Paulus' breve peger på egentlige faste embeder, eksempelvis hvad der svarer til præsteembedet i dag, og mener, at disse først kom senere. Jeg skal vende tilbage til dette nedenfor.

Lad det være sagt med det samme: Jeg er ikke modstander af brugen af nådegaver i menigheden. Det ville være ubibelsk, eftersom der findes en række steder, hvor brugen af nådegaver bliver omtalt helt utvetydigt (Rom 12,3-8; 1 Kor 12; 1 Pet 4,10f). Paulus siger det direkte: "Vi har forskellige nådegaver, alt efter den nåde, vi har fået." Den nåde, enhver kristen har fået, er at have modtaget Kristus i sit liv, hvor denne tro er gjort levende ved Helligånden. Det er dette Kristus-liv, som skal blomstre og blive til gavn for menigheden. Det er ikke blot naturlige evner hos en

person – selvom nådegaven kan knytte til ved en persons naturgaver og evner – men det er netop Guds nåde, der på en særlig måde kommer til udtryk i det kristne fællesskab forankret i kærlighed.

Det betyder, at enhver kristen har en nådegave i sit liv: Kristus! Det betyder, at når Kristus kalder til en tjeneste i sit riges arbejde, er det ikke afgørende, om man har en nådegave dertil på forhånd. Du kan kaldes og indsættes i en tjeneste og under forbøn udrustes med nådegaver til at gøre fyldest i den tjeneste, du er blevet overdraget og betroet. Andre gange kan en nådegave, som er i tydelig funktion i den kristnes liv, være årsag til, at vedkommende bliver kaldet til en tjeneste eller opgave. Rækkefølgen er altså ikke først at finde sin nådegave for at kunne finde sin tjeneste. Dette "system" er for ufleksibelt i forhold til Åndens liv og er ikke efter NTs vidnesbyrd.

Hvordan kan Ef 4,11 hjælpe os til større afklaring? Det vanskelige er ikke selve oversættelsen. Men det afgørende er – på baggrund af selve strukturen og de sproglige iagttagelser, vi kan gøre os – at nå frem til den rette forståelse og samtidig tolke verset i sin sammenhæng og i lyset af Paulus' budskab i øvrigt.

Lad os se på tre oversættelser af 4,11-13. Den første er fra DO92 og følger ligesom de forrige autoriserede oversættelser nogenlunde grundteksten: "Og han har givet os nogle til at være apostle, andre til at være profeter, andre til at være evangelister og andre til at være hyrder og lærere for at udruste de hellige til at gøre tjeneste, så Kristi legeme bygges op, indtil vi alle når frem til enheden i troen og i erkendelsen af Guds søn, til at være et fuldvoksnet menneske, en vækst, som kan rumme Kristi fylde."

En traditionel forståelse er, at disse tjenester har haft en særlig betydning for menigheden i kraft af den tilmålte nådegave. Man omtaler dem nogle steder som varige tjenester. De tre første tjenester bliver normalt opfattet sådan, at de tilhører hele Kristi Kirke og ikke kun lokalmenigheden. Med *apostle* tænkes der på De Tolv og Paulus. Med "profeter" hentydes ikke til GT-profeterne,

men mere til en fast tjeneste, der især tillægges forkyndelsen. Det udelukker dog ikke muligheden for, at andre i menigheden kan have en profeti, som bliver prøvet på Skriften. Med "evangelister" tænkes der eksempelvis på Filip (ApG 21,8; sml. 2 Tim 4,5). Den sidste tjeneste, "hyrder og lærere", går på de ledere i menigheden, der varetager den apostolske myndighed. Det vil sige, at de har læreansvaret for gudstjenesten og den forkyndelse, der lyder i menigheden, samtidig med at de vejleder og vogter mod vranglære. Hyrdegerningen knyttes her særligt sammen med læretjenesten uden dog helt at være begrænset hertil, da også andre tjenester kan rumme hyrdeaspektet. Men det er afgørende at bemærke sammenkoblingen af de to tjenester i én.

Den næste er fra BPH: "Kristus gav os apostle, profeter, evangelister, hyrder og lærere. Deres opgave er at træne de kristne til at udføre hver deres tjeneste, så Kristi legeme kan styrkes og udvikles, indtil vi alle når frem til enhed i troen på og forståelsen af Guds søn, til en sådan grad af åndelig modenhed, at vi fuldt ud kan repræsentere Kristus." Oversættelsen rummer den tolkning, at Kristus har givet en række forskellige tjenester til menigheden – her blot nævnt fem – som alle kaldede kan varetage i lyset af deres nådegave. Funktionen er at træne de kristne (ordet hellig er gledet ud) til at udføre deres tjeneste, som de har nådegave til, for at styrkes og udvikles.

Jeg er usikker på, hvad ordet "udvikles" helt præcist går på her. Man aner, at et mål for tjenesten er at være redskab til at nå en "sådan grad af åndelig modenhed", at den kristne kan "repræsentere Kristus". For hvem? Jeg har vanskeligt ved *ikke* at forstå det sådan, at tjenesten bliver redskabet til, at den kristne styrkes og udvikles til at blive åndelig moden nok til at kunne repræsentere Kristus her i verden. Tjenesten bliver et helligørelsesmiddel. Og derfor lægger denne forståelse vægt på, at den kristne må have et konkret fokus på tjenesten og bruge sin nådegave bevidst for at kunne skabe fornyelse i sit åndelige liv. For mig at se får tjene-

sten en fremskudt placering i helliggørelsen, som *Kristus alene* skulle have haft. Det er ikke tjenesten eller nådegaven i funktion, men Kristus, som virker helliggørelsen i den kristne. Hvis dette ikke er tindrende klart, kan det alt for hurtigt blive et område i kristenlivet, hvor fromt udseende åndelig lovtrældom trives i bedste velgående.

Den tredje oversættelse er mit eget forslag (bemærk kursiveringer!): "Og Han gav nogle som *apostle*, andre som *profeter*, andre som *evangelister* og andre som *hyrder og lærere* – *til* de helliges fuldkommengørelse, *til* tjenestegering, *til* Kristi legemes opbygelse, indtil vi alle når frem *til* enheden i troen og i erkendelsen af Guds Søn, *til* at være et fuldvoksnet menneske, *til* en vækst, som kan rumme Kristi fylde." I forhold til D092 er forskellen særligt betydningen af de to sideordnede tre-led og den måde, som de er knyttet til de nævnte tjenester. Det vil jeg uddybe nærmere i det følgende.

En af hovedtankerne i brevet til Efesos-menigheden (1,1) er at pege på den virkelighed, som menigheden nu står i af nåde ved tro på Kristus (1,3-14; 2,1-10). De kristne er blevet velsignet med al Himlens åndelige velsignelse (1,3) og kaldet til tjeneste (4,1.7) for Herren Jesus Kristus, der har sat dem i frihed over for Gud (4,4-10). Derfor skal de stræbe efter Åndens enhed i deres liv (4,3), hvilket må give sig konkret udslag på en række områder (2,11-18; 3,1-21; 4,17-6,9).

Dette nye liv er blevet en realitet, fordi alt er blevet underlagt Kristus. Han er blevet hoved for Kirken, som er Hans legeme (1,22f; 2,19-22; 4,15-16; sml. Kol 1,18ff). Sådan har Gud villet det. Konkret er det sket ved, at Kristus er kommet ind i denne verden ("steget ned", 4,9; sml. Joh 1,1-18) for at dø og opstå fra de døde. Han er nu ved Faderens højre hånd i det himmelske, det vil sige i Guds tronsal ("steget op", 4,10; 1,20-21). Den jordiske begrænsning er sprængt, og derfor kan Han være overalt, i alle og har al magt.

Men Kristus har ikke forladt sin Kirke. Han kan og vil fylde sin menighed med sit eget nærvær og sine gaver. Ja, Han vil, at "alle når frem til enheden i troen og i erkendelsen af Guds søn, til at være et fuldvoksnet menneske, til en vækst, som kan rumme Kristi fylde" (4,13). Det udtrykkes her sideordnet i et treleddet udtryk ved brug af ordet "til". Der er ikke tale om en stigning i åndelighed, men om, hvad det vil sige at være i Kristus. Dette kan kun ske ved, at nogle tager imod kaldet, lever i overensstemmelse med det og udfører det i kraft af nådegave (jf. 4,1-7). På den måde varetager de de forskellige tjenester, som Kristus kalder til.

Det afgørende bliver nu, hvordan vi skal forstå 4,11: Er der tale om nådegaver? Er der tale om særlige tjenester? Er der tale om funktioner i menigheden? Er der tale om faste embeder? Er der tale om opgaver i Kristi Kirke, som kun fandtes i den første tid? Eller ...

Paulus omtaler fire forskellige tjenester: "apostle", "profeter", "evangelister", "hyrder og lærere". Som omtalt ovenfor opfatter den karismatiske teologi primært disse tjenester som nådegavebaserede. Således forstået er de fortsat virksomme i menighederne i dag. Anderledes er opfattelsen i den lutherske ortodoksi. De tre førstnævnte tjenester er åbenbaringsformidlere og hørte kun til på NTs tid, hvorimod den sidstnævnte tjeneste er benævnelse for hyrde-lære-embedet, præsteembedet, og gælder i hele Kirkens tid. Dette embede har fået mandatet til at prædike Ordet rent og forvalte sakramenterne ret og øve sjælesorg for menigheden. Hermed bliver Kristi gaver bragt fra Himlen til menigheden.

Jeg vil pege på et tredje forslag i tråd med min oversættelse 4,11-13, som nok ligger et sted midt mellem. Når Paulus kun nævner fire grupper af tjenester, er det for at angive en *kiasme* – en struktur, hvor to led modsvarer hinanden for at uddybe en sammenhæng og give en indholdsmæssig pointe. Strukturen er så:

- (a) "apostle"
- (b) "profeter"
- (b') "evangelister"
- (a') "hyrder/lærere".

Hermed kobles *apostle* – med den apostolske myndighed og læreansvaret – sammen med *hyrde- og læreembedet*. Netop sådan ser vi det også allerede i NT og i den første kirkes tid, at der blev indsat tilsynsmænd til at varetage denne faste tjeneste på apostolsk vis. "Aposteltjenesten" bliver ikke en permanent tjeneste, men den indholdsmæssige funktion bliver tillagt tilsynsembedet. Det vil sige, at biskopper (og præster) kaldes, ordineres og indsættes i denne tjeneste under bøn om Åndens udrustning – herunder også forbøn om de rette nådegaver. Ligeledes kobles *profeter* og *evangelister* sammen for at udtrykke de frie, varige tjenester. Paulus kunne have nævnt mange andre, men her har han anført to tjenester som eksempler, som det er vigtigt at knytte til ved. Denne kiasme-struktur understreger dermed den tætte relation mellem den apostolske orden og andre tjenester i menigheden, som de hellige kan have i Kristus. Denne præcisering er vigtig for forståelsen af de følgende vers, der viser, hvordan "Kristi himmelske gaver" kan blive bragt til menigheden ved en bestemt tjeneste, og siger noget væsentligt om, hvilken betydning disse gaver har for de forskellige tjenester og det åndelige liv i menigheden. Af såvel indholdsmæssige som grammatiske grunde opfatter jeg *ikke* 4,12 som en tilføjelse til 4,11. At det kun skulle være disse fire tjenester, der kan gøre indholdet af 4,12 muligt, er en indskrænkning af en række andre tjenester, som Paulus ellers nævner. Det giver bedre mening at opfatte 4,12, som en konkretiserende forklaring til den sidste tjenestefunktion i 4,11, "hyrde og lærer".

De næste par afsnit kan måske virke en smule tekniske, men det er vigtigt at forstå denne strukturopbygning. I D092 kommer det ikke tydeligt frem, at 4,12 er en treleddet forholdsords-

konstruktion (se min oversættelse). De tre led er for så vidt ens, sideordnede og indholdsmæssigt parallelle. Det første led, "til de helliges fuldkommengørelse", knytter sig alene til den sidstnævnte tjeneste, "hyrde og lærer". Det er denne tjenestes primære opgave. Og herudaf springer de to næste led, som knytter sig til det første led: "til tjenestegerning" og "til Kristi legemes opbyggelse". Dette er, hvad hyrde- og læreembedet skal berede og udruste de hellige til. Disse tjenester gælder både mænd og kvinder, som så netop kan være i funktion på mangfoldige måder i menigheden i form af både faste og mere frie tjenester.

Hvis alle tre led (menighedens fuldkommengørelse, tjenestegerningen og opbyggelsen af Kristi legeme) skulle være afledt af *alle* tjenestefunktionerne i 4,11, så måtte man betragte menigheden som passiv og blot modtagende, men ikke selv aktiv på nogen måde. Men hvis de to sidste led knytter sig til det første, bliver der nævnt, hvad de hellige – under hyrde- og læreembedets ansvar – skal beredes til: nemlig sættes i stand til tjenestegerning og som menighed tage aktivt del i Kristi legemes opbyggelse.

I lyset af 4,7 er der grund til at hævde, at hele menigheden er modtager af nådegaver tilmålt af Kristus. Det gentages også til sidst i 4,16. Det apostolske ansvar for de helliges fuldkommengørelse er givet af Kristus. Denne fuldkommengørelse skal ikke varetages af den enkelte i menigheden, men er knyttet til dem, som Kristus har givet menigheden – nemlig dem, der er indsat med ansvar i hyrde- og læreembedet. For menigheden ligger der heri en "beredelse" med henblik på at udøve deres funktioner som lemmer på legemet, hvor "udruste" (4,12) også rummer betydningen at reparere eller istandsætte noget, som er ødelagt (Matt 4,21; sml. 1 Thess 3,10).

Opsamling: Så vidt jeg forstår NTs tale om disse forhold, finder vi hos Paulus et dissideret embede, der varetager den apostolske myndighed. Det benævnes i Ef 4,11 som "hyrde og lærer". Til dette

faste embede kalder menigheden en person, som indvies eller ordineres og indsættes i denne tjeneste med ansvar for at række "Kristi gaver" (4,7ff) til menigheden. I menighedens liv er der en række tjenester eller funktioner, hvor nogle er af mere permanent art, mens andre er mere frie tjenester. Disse tjenester er givet af Kristi nåde til menigheden, og Gud knytter ved Helligånden sine nådegaver til disse forskellige tjenester. Dette sker efter Guds vilje, alt afhængig af tjenestens behov, brug og hensigt. Det kan være i forlængelse af naturgaver og evner, men ikke nødvendigvis. Hos nogle vil man erfare, at en nådegave viser vej til en mere fast tjeneste, mens andre oplever at blive udrustet med nådegave(r) til tjenesten efter at være kaldet.

Kærligheden må altid være omdrejningspunktet for det apostolske embede og de forskellige tjenester i menigheden, ligesom det også gælder for nådegaverne. Og det må alt sammen ske under bønnens fortegn. Det må aldrig blive et spørgsmål om åndelig selvrealisering – heller ikke iklædt ydmyg fromhed.